

Collectief onvermogen teistert New Orleans

VNG-magazine, 7 juli 2006

Auteur: Grethe van Geffen

Tegen de orkaankracht van Katrina in augustus 2005 was New Orleans niet opgewassen. Hoe is de situatie nu, een klein jaar later en vlak voor het nieuwe orkaanseizoen? Wat heeft de overheid gedaan aan de wederopbouw of beter: wat heeft ze niet gedaan? De indrukken tijdens een recent bezoek zijn dramatisch.

Op veel huizen is nog precies te zien hoe hoog het water stond. Het kruis met de gegevens over wie het huis checkte en wat deze persoon aantrof ('one dead body', 'one dog under house') staat nog naast de voordeur geschilderd. Slechts een enkele huiseigenaar heeft eroverheen geverfd. Grofvuil is alom aanwezig: koelkastdeuren, stukken kozijn, halve stoelen, en nog veel meer materiaal dat nu, in het nieuwe orkaanseizoen, kan veranderen in vliegende, dodelijke projectielen. Een container met iemands bezittingen, blijkbaar nooit opgehaald, is opengebroken en doorzocht, de bezittingen liggen uitgespreid over 25 meter: al maandenlang, zo te zien. Het is niemands verantwoordelijkheid, dus niemand ruimt het op. Buurtbewoners hebben hun stoelen gewoon tussen de kleding, de schilderijtjes en het serviesgoed gezet. Het ziet er niet eens ongezellig uit op hun kleine plekje. Verderop in de straat staat het onkruid kniehoog, het schiet overal tevoorschijn en er is te weinig verkeer of gemeentewerken om het in de perken te houden.

Depressie

Het geheel is troosteloos, er lijkt een depressie over New Orleans te hangen. Wat het meest ontbreekt, is een collectief. De mensen hier voelen zich totaal verlaten. Niemand lijkt nog een infrastructuur te kunnen aanboren om aan te pakken. Alleen de kerken kom je tegen.

De Nederlandse theorie dat huiseigenaren zich verantwoordelijk voelen voor hun omgeving, gaat hier niet op. Een aantal heeft zijn eigen huis opgeknapt: het staat keurig, nieuw in de verf, tussen bouwvallen en vuilnis. Een enorme glanzende pick-up staat voor de deur. Maar er is niemand die tegen de duizenden eigenaren van pick-ups en andere grote auto's lijkt te kunnen zeggen: jongens, zaterdag allemaal flink ertegenaan, dan is die straat schoon en wellicht kunnen we ook iets voor de burens betekenen.

Op de zesde International Diversity Conference, waaraan ik vorige maand in New Orleans deelnam, is uitgebreid gezocht naar oorzaken voor dit verval. Tweederde van de stad ligt nog in puin, slechts een derde van de inwoners is teruggekeerd en wekelijks verlaten honderden alsnog de stad. Is het de armoede? Louisiana is al sinds jaar en dag de armste staat in de Verenigde Staten. Heeft het collectieve onvermogen te maken met de resten van slavernij en segregatie, die hier dagelijks voelbaar zijn? Is het waar dat de zwarte burgemeester geen toegang heeft tot de old boys-netwerken in Washington vanwege zijn huidskleur en heeft men daarom de stad in de ellende laten zitten? Algemeen wordt wel bevestigd dat geen mens geld wil pompen in New Orleans, omdat het corrupt is. De problemen die Hurricane Katrina heeft veroorzaakt zijn niet post-Katrina, maar pre-Katrina. Het bedrijfsleven heeft New Orleans al jaren geleden opgegeven: er zijn alleen vertrekkende bedrijven, de laatste jaren kwam er geen nieuw bedrijf meer bij. Of heeft Bush geleerd van Johnson, die zowel het Social Security System wilde hervormen als oorlog wilde voeren in Vietnam: hij verloor op beide fronten. Bush zou zich willen concentreren op één front, jammer voor New Orleans. Aziatische deelnemers, ervaren met grote natuurrampen, ergeren zich. 'It was just a flood!', zegt een van hen in de wandelgangen tegen me. Ze vinden dat Amerikanen zwelgen in hun verdriet, terwijl ze gewoon moeten aanpakken.

Nederland

Gewetensvragen voor Nederlandse gemeenten komen hier bij je op: hebben wij wel de infrastructuur en de netwerken om gezamenlijk aan te pakken bij een dergelijke ramp? Wordt het bij ons post-Katrina of ook pre-Katrina-ellende? Ik ben geneigd hierin optimistisch te zijn.

Anders is het gesteld met aspecten van diversiteit. Zo had 65 procent van de ouderen in New Orleans geen eigen vervoer. Hurricane Katrina kwam op 29 augustus, maar de pay check voor ouderen kwam op 31 augustus, dus velen zaten zonder geld. Fema, de federale coördinerende hulporganisatie, heeft

deze mensen achteraf verweten dat ze uit het gebied weg hadden moeten gaan, zoals de instructies luiden. Geen geld, geen eigen vervoer, en toch evacueren? Hulpverleners en slachtoffers leven in diverse werelden die elkaar helaas niet raken, waardoor de hulpverleners niet inspelen op de meest basale behoeften van de mensen voor wie ze werken. Kennen wij onze burgers voldoende? De fear factor zou in Nederland ook kunnen spelen. Tijdens Hurricane Katrina verbleven 30.000 burgers, meest zwart, in de Superdome. Al snel gingen er verhalen over moorden, geweld, verkrachtingen, die door de media grondig belicht werden. Incidenten zijn opgeblazen tot beelden van een grote, gevaarlijke massa die niet te temmen zou zijn. Het resultaat was dat de hulpverleners, meestal wit, niet meer naar de Superdome durfden; soldaten tuigden onschuldige burgers af uit pure angst. De Diversity Conference had deelnemers vanuit de universiteit van New Orleans, die zelf in de Superdome hadden gezeten. Zij hebben zich door de hele wereld verlaten gevoeld. Vraagje: als de Arena, Kuip of Gelredome als opvangcentrum dienen voor tienduizenden Surinaamse of Marokkaanse Nederlanders, zijn de vaardigheden van de Nederlandse hulpverleners dan voldoende om hun werk te doen? Of overheerst ook bij hen de angst?

Lege bussen

We kregen een presentatie over het onvermogen van de hulporganisatie Fema, die onder andere zou blijken uit het feit dat urenlang lege bussen voor de Superdome hadden gestaan. Niemand stapte in, hoewel de situatie urgent was: er was geen organisatie of initiatief. Fema moet gereorganiseerd worden.

Een van de aanwezigen stak haar vinger op. Ze was erbij geweest, en initiatief was niet het probleem: de sleutels om de bussen te openen waren kwijt. Daarom duurde het uren. Zelfs de presentatoren waren er even stil van. Dat zou in Nederland ook kunnen gebeuren: we gaan grootschalig reorganiseren, terwijl we eigenlijk gewoon wat praktischer moeten leren zijn.